

Deres referanse: 21/3641

15. august 2021

## Høring – endringer i gebyrstrukturen i Brønnøysundregistrene

Norsk Presseforbund er paraplyorganisasjon for frie redaktørstyrte medier, herunder redaktører, journalister og utgivere, som følger Vær Varsom-plakaten og Redaktørplakaten. Norsk Redaktørforening (NR) er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier. Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere, herunder ledere og frilansere, som har journalistikk som yrke.

### 1. Innledning

Nærings- og fiskeridepartementet foreslår en ny gebyrstruktur for finansiering av Brønnøysundregistrenes tjenester. Målet er å redusere overprising av enkelte gebyrer, og finne en ny hensiktsmessig kostnadsfordeling i tråd med rundskrivet R-2015-112 om bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering fra Finansdepartementet.

Forslaget tar i hovedsak for seg gebyrene for å registrere informasjon i registrene, og ikke kostnadene med å få ut informasjon. Vi antar at årsaken til dette er at det nevnte rundskrivet avgrenser mot "statlige virksomheters inntekter fra salg av varer og tjenester samt inntekter fra formidling av offentlig informasjon på forretningsmessig basis". Vi vil likevel benytte anledningen til å påpeke konsekvensene av den eksisterende kostnadsstrukturen for tilgang til informasjon for mediene - og den negative effekten den i praksis har for mulighetene til å drive undersøkende journalistikk. Når kostnadsstrukturen uansett skal gjennomgås bør dette også endres, for å sikre medienes mulighet til å fylle rollen som demokratiets vaktbikkje.

Vi vil derfor ta til orde for prinsipielt å fjerne gebyrene for å gi ut informasjon fra registrene til mediene. Subsidiært tar vi til orde for å sette ned gebyrene.

Brønnøysundregistrenes inntekter fra mediene er relativt sett små, sett opp mot de totale kostnadene registrene har (anslått til 416 millioner i 2022). Men kostnaden for samfunnet er stor, ved at terskelen for å få informasjon er hevet så høyt at mange redaksjoner ikke tar seg råd til å bestille den. Problematisk forhold avdekkes ikke, informasjon blir liggende urørt i registrene. Kontrollfunksjonen på et område der det er stort behov for uavhengig kontroll er svekket.

På side 8 høringsnotatet legger departementet til grunn at enkelte av tjenestene i Brønnøysundregistrene har lave kostnader og et lavt saksvolum. Det vises videre til rundskrivet om

statlig gebyr- og avgiftsfinansiering, hvor det fremkommer at kostnadene ved å administrere en gebyrordning bør stå i rimelig forhold til inntektene. "Det er usikkert om enkelte av de mindre tjenestene i Brønnøysundregistrene tilfredsstillende dette vilkåret. Det foreslås derfor en nedre grense for hvor stor prosentandel av totalkostnadene et register eller en tjeneste skal stå for, før det innføres gebyr. Departementet foreslår at denne grensen settes til én prosent", heter det i notatet.

Dette fremstår som et fornuftig forslag. Vi antar at inntektene fra betaling fra mediene ligger under disse nivåene, og mener det taler for at det bør innføres et gebyrfritak for mediene. Tilgangen til disse opplysningene må uansett legges på et så lavt nivå som mulig, og vi minner om at gjenbruk av offentlig informasjon er et eksplisitt mål både i norsk og europeisk sammenheng (offl. § 1 og direktiv 2003/98/EF (gjenbruksdirektivet)). Satser som overstiger kostnadene, er ikke forenelig med et mål om gjenbruk av offentlig informasjon.

## 2. En unødvendig høy terskel:

Brønnøysundregistrene tar betalt for tilgang til flere typer dokumenter og informasjon, og det er mulig å betale enten for et abonnement, som gir fullstendig tilgang til for eksempel regnskapsdata, eller for hvert enkelt bestilling.

Enkelte av tjenestene er så kostbare at mediene ikke tar seg råd til dem, som full tilgang til regnskapsdata (pris i dag: 600 000 kr). I tillegg kan det betales for enkeltdokumenter, for eksempel 241 kr for stiftelsesdokumenter eller vedtekter.

Norsk Presseforbund har spurt Brønnøysundregistrene om hvor mye de årlige fakturerer pressen for de ulike tjenestene, men har fått til svar at slike data ikke finnes, fordi de ikke kategoriserer kunder etter bransjer.

Vi har derfor i stedet selv hentet inn to eksempler på bruken av tjenestene fra mediene. Eksemplene viser også konsekvensen av prisnivået:

E24, en av landets største nettavis for økonomi og næringsliv, oppgir å ha hatt følgende kostnader hittil i 2021:

Januar:

14 x kopi av registrerte dokument à 241,-

Februar:

2 x kopi av registrerte dokument à 241,-

Spesialbestilling - listeprodukter statistikk konkurs. 2 timer à 800,-, totalt 1600,-

Mars:

4 x kopi av registrerte dokument à 241,-

April:

1 x kopi av registrerte dokument à 241,-

Mai:

5 x kopi av registrerte dokument à 241,-

Juni:

Spesialbestilling - Listeprodukter konkursoåpning/tvangsav. 12 timer à 800,-, totalt 9600,-

E24 opplyser at det er vedtekter og stiftelsesdokumenter de oftest bestiller. De abonnerer på kunngjøringer, som er gratis. De abonnerer ikke på tilgang til Løsøreregisteret, som koster 100 000 kroner årlig, selv om de mener at dette er et register hvor det rent faktisk ligger interessante opplysninger for dem. E24 opplyser at de var i kontakt med Brønnøysundregistrene i mars i fjor i forbindelse med undersøkelser knyttet til koronakrisepakken. De fikk da opplyst at det kunne være interessant informasjon, som tinglysning og pant, men at de ikke kunne gis ut uten et abonnement. I etterkant har det kommet fram, blant annet etter graving fra nettopp E24, at støtten tilsynelatende både var lite treffsikker, og at det har vært stygge eksempler på misbruk. Dette svekker kontrollfunksjonen på et område der det er stort behov for uavhengig kontroll. Kritisk journalistikk på denne støtten er midt i pressens samfunnsansvar. Men den høye kostnaden for tilgang til Løsøreregisteret gjorde altså at til og med en ressurssterk redaksjon som E24 valgte å søke informasjon andre steder.

For mindre redaksjoner er terskelen selvsagt høyere. Avisen Varden har en egen økonomiredaksjon. Journalist Alexander Lehman opplyser følgende: "Med mindre det er noe veldig spesielt vi graver i, så bruker vi ikke Brønnøysundregistrene sine betalingstjenester, og meg bekjent har vi ikke gjort dette de siste to årene hvert fall, men det er klart at det hever terskelen betraktelig for hva vi har muligheten til å sjekke ut og grave i".

### 3. Et gebyr i strid med regjeringens egen strategi:

Utover de nevnte gebyrbelagte tjenestene innførte Brønnøysundregistrene i februar 2021 gebyr for bestilling av konkursinnberetninger. Brønnøysundregistrene opplyste i en e-post til Norsk Presseforbund 15. juni at de fra februar 2021 har mottatt 24 forespørsler/e-poster/bestillinger på innberetninger, hvor de har svart med et "pristilbud". Dette hadde resultert i 15 leveranser med en totalsum fakturert på 4000 kr.

Ni av forespørslene ble altså trukket. Konsekvensen av det nyinnførte gebyret er at terskelen heves for pressen til å bestille informasjonen - hverdagen i mange redaksjoner er at alle kostnader må vurderes. Bestilling av dokumenter som dette er ofte en søken etter informasjon man ikke vet hva består av, litt som å lete etter en nål i en høystakk. For mange redaksjoner blir det ikke forholdsmessig å bestille dokumenter de ikke vet om vil resultere i noe. Pressen må søke informasjonen andre steder. Gravende journalistikk vanskeliggjøres, mens den økonomiske "gevinsten" for Brønnøysundregistrene er helt minimal. Ifølge høringsnotatet er den estimerte kostnaden for driften av Konkursregisteret er 13,81 mill. kroner.

Dette er et gebyr som først og fremst rammer pressen (ifølge Brønnøysundregistrene selv), som ble innført etter en muntlig saksbehandling internt på Konkursregisteret, hvor det ikke var noen dialog med pressen eller vurderinger av konsekvensene for undersøkende journalistikk og ytringsfriheten (retten til å motta informasjon). Avgiften ble innført fordi Brønnøysundregistrene mener innberetningene må gjennomgås manuelt før utlevering, og sladdes for taushetsbelagte opplysninger (personlige forhold). På spørsmål fra Norsk Presseforbund om dette nødvendigvis er et krav, med henvisning til andre tjenester som domstolenes presstjeneste - hvor pressen får tilgang til sensitive opplysninger - svarte Brønnøysundregistrene at de ikke hadde undersøkt praksisen andre steder.

Vi mener denne særavgiften må fjernes umiddelbart.

Vi ber departementet i den forbindelse merke seg sin egen strategi mot arbeidslivskriminalitet, som ble lagt fram samme måned som det nye gebyret ble innført. Punkt. 36 i strategien er: "Enklere tilgang til konkursopplysninger".

Med vennlig hilsen  
for Norsk Presseforbund



generalsekretær

Norsk Redaktørforening



generalsekretær

Norsk Journalistlag



advokat